

Cím: Innen nézve

A szerző neve: Szentpéteri Zsuzsanna

Intézmény: Magyar Képzőművészeti Egyetem

Szak, évfolyam: szobrászművész szak, 3. évfolyam

Témavezetők neve, tud. fokozata, beosztása: Dr. Habil. Sallai Géza DLA egyetemi tanár,

Dr. Habil. Szabó Ádám DLA egyetemi docens

'Innen nézve' munkaleírás

A skóciai Corbenic Camphill Community rezidens programja alatt készítettem egy nagyméretű land art művet: a Poetry Path mentén kijelöltem egy nézőpontot, ahonnan a szemközti domboldalon látható egy madár 36x8 m nagyságú rajza, ami a földbe ásott árokrendszerbe öntött fehér cement réteg által rajzolódik ki. Elsősorban arra törekedtem, hogy reflektáljak arra a közösségre, melynek területén lehetőséget kaptam egy különleges művészeti programban való részvételre: az antropozófiai alapelvek mentén működő Camphill mozgalom értelmi fogyatékosággal élő személyek számára ad otthont, akiket gyógypedagógiai és szociálterápiás eszközökkel igyekeznek segíteni képességeik fejlesztésében, a helyi közösségbe való részleges integrálódásukban.

A bentlakók életének szerves része a rendszeres művészetterápiás foglalkoztatás is. A Craft workshopban évek alatt összegyűlt képeket átnézve meglepően érdekes és kifejező ötletekre, egyedi megoldásokra bukkantam – ez jóval többet sejtetett alkotóik belső világáról, mint amennyire ezt más módon lehetőségük lett volna kinyilvánítani. Ekkor döntöttem el, hogy egy másféle kommunikációs csatornát használva próbálok kapcsolatot teremteni az intézményen kívüli, ill. belüli világ között és a gondozottak rajzaiból merítek inspirációt: egyikőjük, Hector MacMillan, által készített rajz kivonatát készítem el nagy méretben, más formában. Eredetileg ugyan nem volt ilyen célom, de nagy örömmel töltött el, hogy valódi közösségi projektté alakult néhány munkafolyamat – időnként a gondozottak is segítségemre tudtak lenni. Számomra nagyon fontos volt, hogy minél közvetlenebbül tudjanak kapcsolódni egy olyan munkához, melynek látványa mindennapi életük részévé válik majd.

A rajz az art brut körébe sorolható: Jean Dubuffet, a kifejezés megalkotója 1945-ben figyelt fel először a „primitív” kategóriába sorolt képzőművészeti munkák, a naivak, rabok, gyermekek, elmebetegek rajzainak és szobrainak spontán és elementáris erejére - elkezdte ezeket gyűjteni, és 1949-ben került sor az első nagyobb szabású kiállításra Párizsban. Dubuffet ezeket a munkákat használta fel a saját művészi világának kialakításához, a „magas művészettel” szembehelyezve a nyers művészetet. Habár az általam választott rajz is ebbe a kategóriába esik, az elkészült alkotás mégsem tekinthető art brut műnek, hanem inkább egy idézetnek, ami másfelől nagyon is konkrétan összekapcsolja a helyet és az elkészült művet az ott élő közösséggel. A repülő madár alakot a lélekre és a szabadságra utaló összetett szimbolikája, illetve könnyebb értelmezhetősége miatt választottam.

A rendelkezésemre álló viszonylag szabadon használható hatalmas terület és elegendő idő megfelelő alkalmat biztosított arra, hogy vállalkozzam egy gépek használatát nem igénylő land art munka elkészítésére. A műfaj modern kori alkotásai közül előképként Robert Smithson *Spiral Jetty* című munkáját említeném meg, ahol a tájrendezés a helyszínen fellelhető természetes anyagok felhasználásával valósult meg, az emberi akarat pedig olyan módon került összhangba a természeti erőkkkel, hogy a munka láthatósága az árapály jelenségnek van kitéve.

Bár a Poetry Path mentén elhelyezett többi munkával ellentétben technikai értelemben a land art képviselőinek korai 'big touch' elvéhez közelítettem jobban, a tájat azonban mégsem rendeztem át és a kitermelt természetes anyagok (kövek, gyeptégla) újrahasznosítását is sikerült megoldanom. A terepmunka egyik legszebb része számomra a természeti jelenségekkel, a természeti lényekkel kialakított, egyre közvetlenebbé váló kapcsolat, melynek során az a fajta egymásra utaltság, felelősség sejthető meg, ami a hajdani paraszti kultúrák sajátja volt: a munkafázisokat az időjárás, a fényviszonyok változásaihoz, a helyi állatvilág életciklusához kellett igazítanom, figyelembe kellett vennem, hogy a szabad természetben alkotott művet hogyan veszi majd birtokba az élet. A névadó kezdeményezés hagyományát követve pedig a helyi költők műgyantakockába öntött verseit beépítettem az alakzatba. Elsődleges forrása az *Innen nézve* című munkámnak mégsem a land art vagy a természetművészet volt, hanem sokkal inkább ezek jóval korábbi előzményei közül a prehisztorikus időszakban készült, az Egyesült Királyság területén található, feltehetőleg kelta eredetű lelet, az *Uffingtoni fehér ló* 110m hosszan elnyúló alakja, aminek a rajza formailag is közelít az art brut kategóriájába sorolt alkotásokhoz.

Az elkészült mű nemcsak szimbolikájában helyspecifikus, hanem azáltal is, hogy a terepviszonyokhoz adaptáltam az ábrát és a rajz direkt módon, a séta közben változó látvány pedig átvitt értelemben utal a területen élő közösségre. A gyalogösvény a dombok között halad – így az alakzathoz közeledve a látogatók először egy felismerhetetlenül torzult vonalrajzzal szembesülnek, melyből a madár képe a terület magaslati pontján kijelölt nézőponthoz közel bontakozik csak ki. Ugyanígy változhat a különféle emberi állapotok megítélése is: megfigyelési pozíciónktól függ, hogy éppen milyen szubjektív kép áll össze lelkünkben élményeink alapján – így a perspektivikus kép nézőpontja a szemléletfüggő értelmezés jelképének tekinthető.

Munkám elsődleges témája az érzékelés és a megfigyelő térbeli helyzetének kapcsolata, ezen belül a perspektivikus illúzió.

Az *Innen nézve* két, egymással összefüggő részből áll: egyrészt a domboldalon kirajzolódó madár alakjából, másrészt a kijelölt nézőpontban elhelyezett kicsinyített ábrából, ami a megfelelő szögből nézve a távolban látható alkotással fedésbe hozható. A kivitelezés legnagyobb kihívása éppen a kitűzés volt: geodéziai adatok nem álltak a rendelkezésemre, hogy a tervezéshez előzetes számításokat tudjak végezni. Így az Albrecht Dürer metszetről ismert reneszánsz korabeli módszer segített a befoglaló forma és az ábra vonalainak kijelölésében. A technikát az eredeti rendeltetéséhez képest fordított irányban kellett alkalmaznom és némileg át is kellett alakítanom, mivel egyrészt éppen a nézőpontba vetülő látvány hiányzott a rendszerből és a perspektivikus anamorfózist pedig abban akartam érvényesíteni, nem pedig a nézőkében látható kicsinyített vetületi képen. A kapott arányok segítségével már el tudtam végezni egy intuitív szerkesztést, amire a nézőponttól való nagy távolság miatt volt szükségem: akkora volt a torzulás mértéke, hogy ellenőriznem kellett, ez akadályozhatja-e a későbbi kivitelezést.

Az anamorfózisok működésének megértésében sokat segített néhány korábbi példa tanulmányozása. Hans Holbein *Követek* c. festményén a koponya alakja csak egy bizonyos szögből nézve ismerhető fel. Orosz István kiterjedt munkásságából szintén rengeteg inspirációt tudtam meríteni. Bár az említett munkák sík felületen jelennek meg, az alapelvek ugyanazok és külön érdekelt, mit tesz hozzá mindehhez még egy dimenzió. Az alaposnak gondolt előkészületek ellenére több meglepetés is ért: furcsa volt megélni a horizontális, ill. a vertikális illúzió mértékének jelentős különbségét, a talaj egyenetlenségeinek a torzulásra gyakorolt, helyenként kinetikus jellegű hatását. Utóbbit éppen az egyik szárnynál tapasztaltam – közelről a mikrodomborzat változása a madarak repülésének megfigyelésekor tapasztalható hullámozást viszi a látványba. Ezt egy tollszerű textúra kialakításával próbáltam erősíteni, ami a rajz kelet-nyugati tájolása miatt a lemenő nap hosszú dombvidéki árnyékai erősítenek fel.

Ebben a műben több korábbi művészeti gyakorlat és attitűd kapcsolódott össze: a mentális sérülteknek otthont adó, de a kívülállók számára is látogatható helyszínen egy art brut jellegű land art alkotás az anamorfikus képek szerkesztési elve mentén készült, mégis a legfontosabb a lokális közösséghez való kapcsolata.

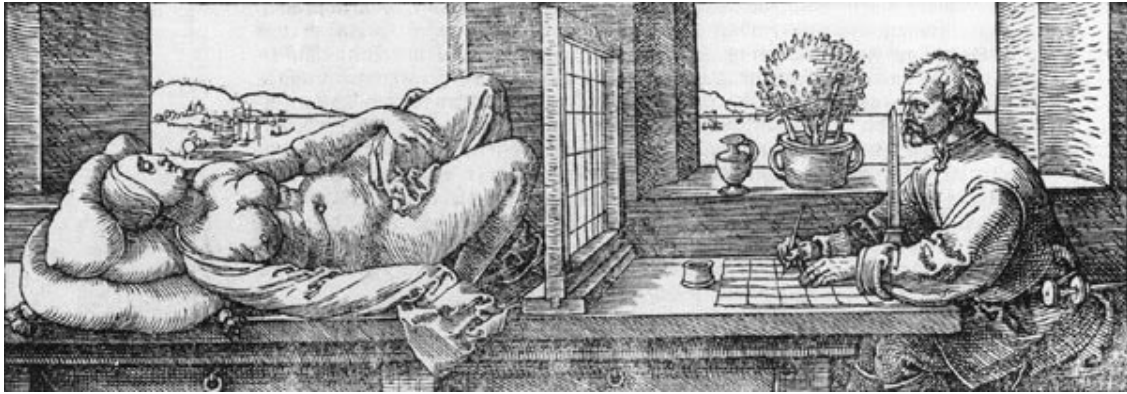
Szobrászként számomra az illúziók kutatása a térérzékelés szempontjából fontos: szeretném megérteni, mennyire tekinthető a megfigyelő pozíciójától, távolságától függően változó élmény objektívnek – és ezen keresztül szeretnék a művészet eszközeivel választ kapni arra az ismeretelméleti kérdésre, hogy milyen viszony van az érzékelés és a tőlünk függetlennek gondolt külvilág látványa között. A témában való kutatást eszerint igyekszem tovább folytatni.

White Horse, Uffington 1380-550 BC, kréta

Robert Smithson: **Spiral Jetty** 1970 bazalt, só, víz, iszap

Albrecht Dürer: **Perspektíva gép** 1525, fametszet

Ifj. Hans Holbein: **Követek** 1533, olajkép